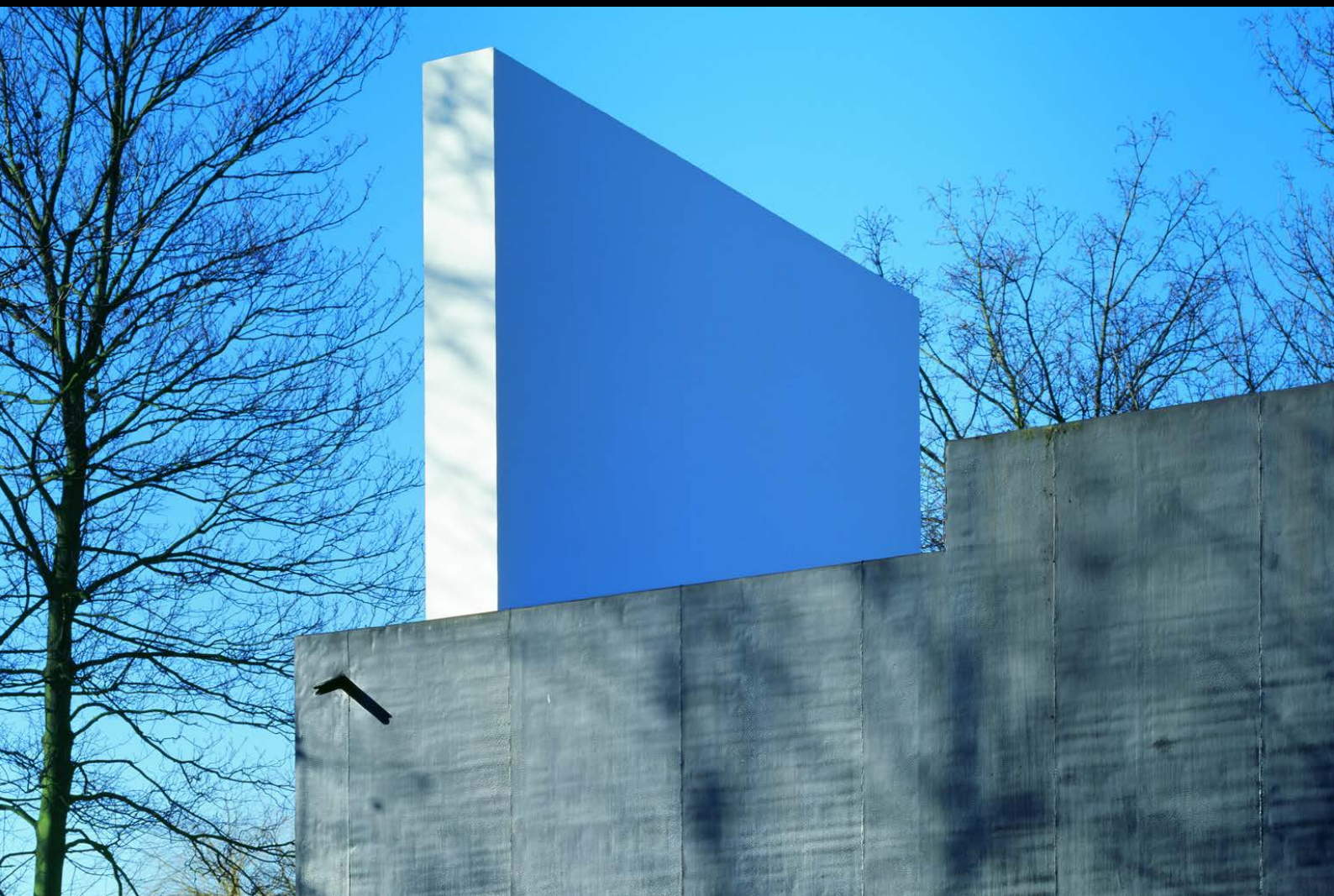

Kunstenaars blik op beton

BETON VOL SYMBOLIEK **Kapel van het Niets brengt de ultieme rust**

Een gebouw of ruimte krijgt betekenis door zijn invulling. Voor een stille ruimte op het domein van het psychiatrisch centrum Sint-Norberthuis in Duffel zochten kunstenaar Thierry de Cordier en ontwerpers Archipl Architecten de grenzen van het purisme op. Ze creëerden de Kapel van het Niets, een opmerkelijk toevluchtsoord opgetrokken in beton, een ruimte teruggebracht tot zijn essentie.

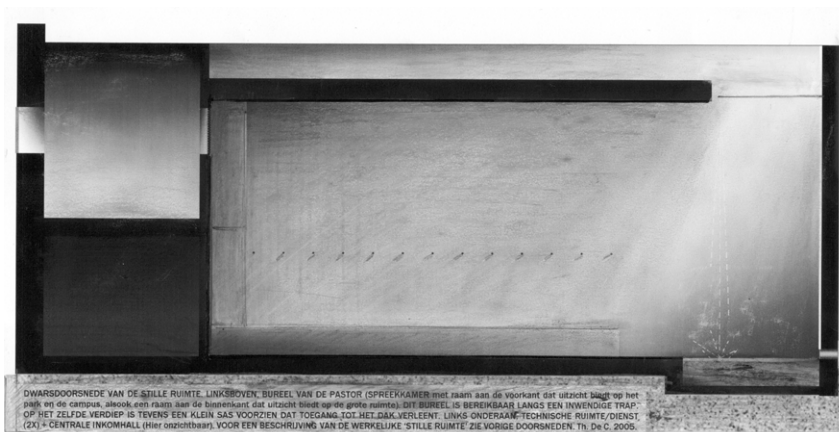

STILLE RUIMTE

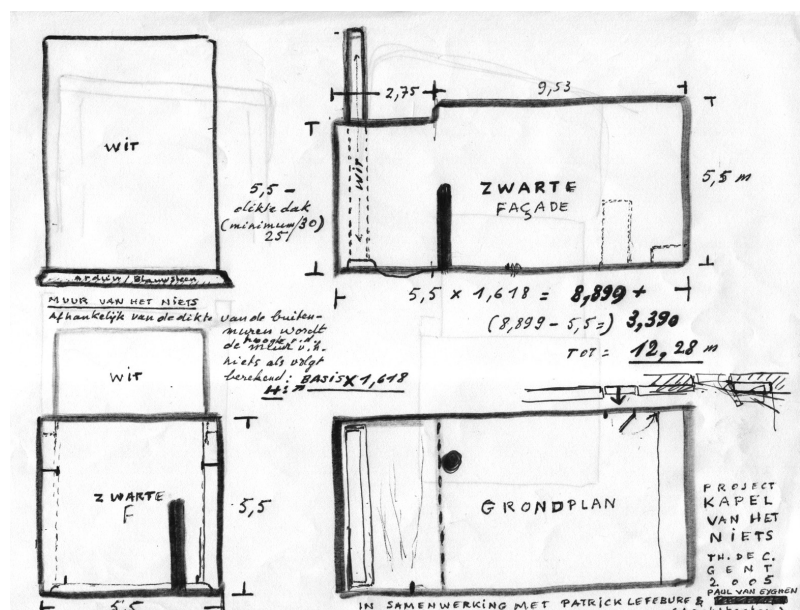
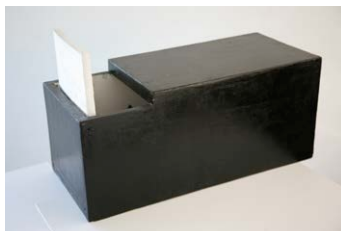
Pal op een wandelpad in de groene omgeving van het psychiatrisch centrum Sint-Norbertushuis trekt een zwarte vorm de aandacht. Niet zozeer de monoliet op zich, maar het 8 meter hoge witte vlak dat door het dak steekt, wekt de nieuwsgierigheid om het betonnen blok vol symboliek te gaan verkennen. Wie zich die moeite getroost, ervaart dat die beschrijving het kunstobject te kort doet.

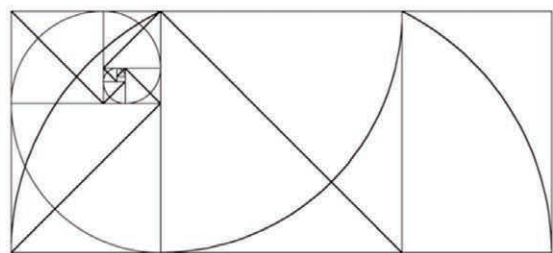
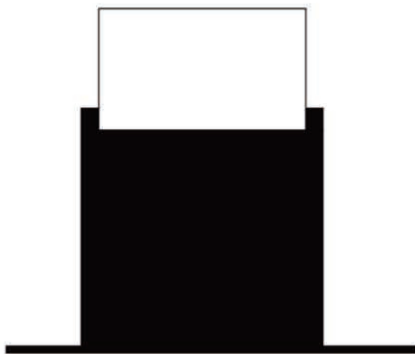
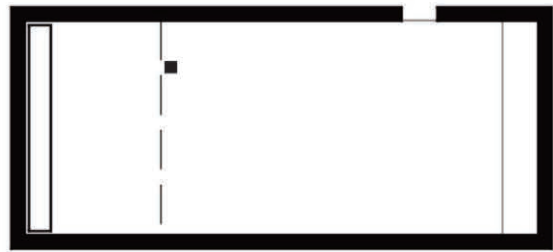
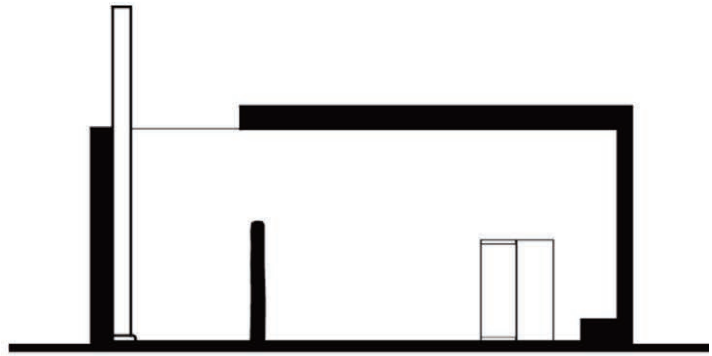
De Kapel is een ontwerp van kunstenaar Thierry de Cordier in samenwerking met Archipl Architecten. Het ontwerpteam kreeg van het psychiatrisch centrum Sint-Norbertushuis de opdracht een stille ruimte te bouwen waar bewoners en bezoekers konden mediteren, ontmoeten, lezen of tot rust komen. Naarmate het idee vorderde, bleef er van die initiële opzet alleen nog een lege, stille ruimte over. "Thierry de Cordier vroeg onze

assistentie voor de realisatie van dit kunstwerk. We hebben de kunstenaar daarbij geleid door het programmatrice, technische en budgettaire mijnenveld van dit bouwproject," opent Patrick Lefebure, architect-zaakvoerder van Archipl Architecten. "De opdracht aan Thierry was om een gesloten paviljoen te ontwerpen dat in duidelijke relatie zou staan met zijn omgeving en dat iets met water zou te maken hebben. Daarbij was een beperkt utilitair nevenprogramma gevraagd (klein bureau, berging...). De Cordier's eerste ontwerpen beantwoordden nauwgezet aan die vraag. Maar met deze concepten ontstond de vrees voor een hybride, onwerkzame architectuur omwille van het weinig dichtelijke nevenprogramma. We hebben dan ook samen beslist om de ballast van het nevenprogramma achterwege te laten. Zo kwamen aspecten als functionaliteit of comfort ook meer op de achtergrond."

DWARSDOORSNEDEN VAN DE STILLE RUIMTE. LINKSBOVEN: BUREAU VAN DE PASTOR (SPREEKKAMER met raam aan de voorkant dat uitzicht biedt op het plein en de omgeving, links een raam naar de buitenruimte dat uitzicht biedt op de grote ruimte). RECHTSBOVEN: BUREAU VAN DE PASTOR (SPREEKKAMER met raam aan de voorkant dat uitzicht biedt op het plein en de omgeving, links een raam naar de buitenruimte dat uitzicht biedt op de grote ruimte). LINKS ONDER: KLEIN SAS VOORZIELEN DAT TOEGANG TOT HET DAK VERLEENT. LINKS ONDER: TECHNISCHE RUIMTE/DIENST. (2X) = CENTRALE INKOMHALL (hier onzichtbaar). VOOR EEN BESCHRIJVING VAN DE WERKELIJKE 'STILLE RUIMTE' ZIE VORIGE DOORSNEDEN. TH. DE C. 2005.

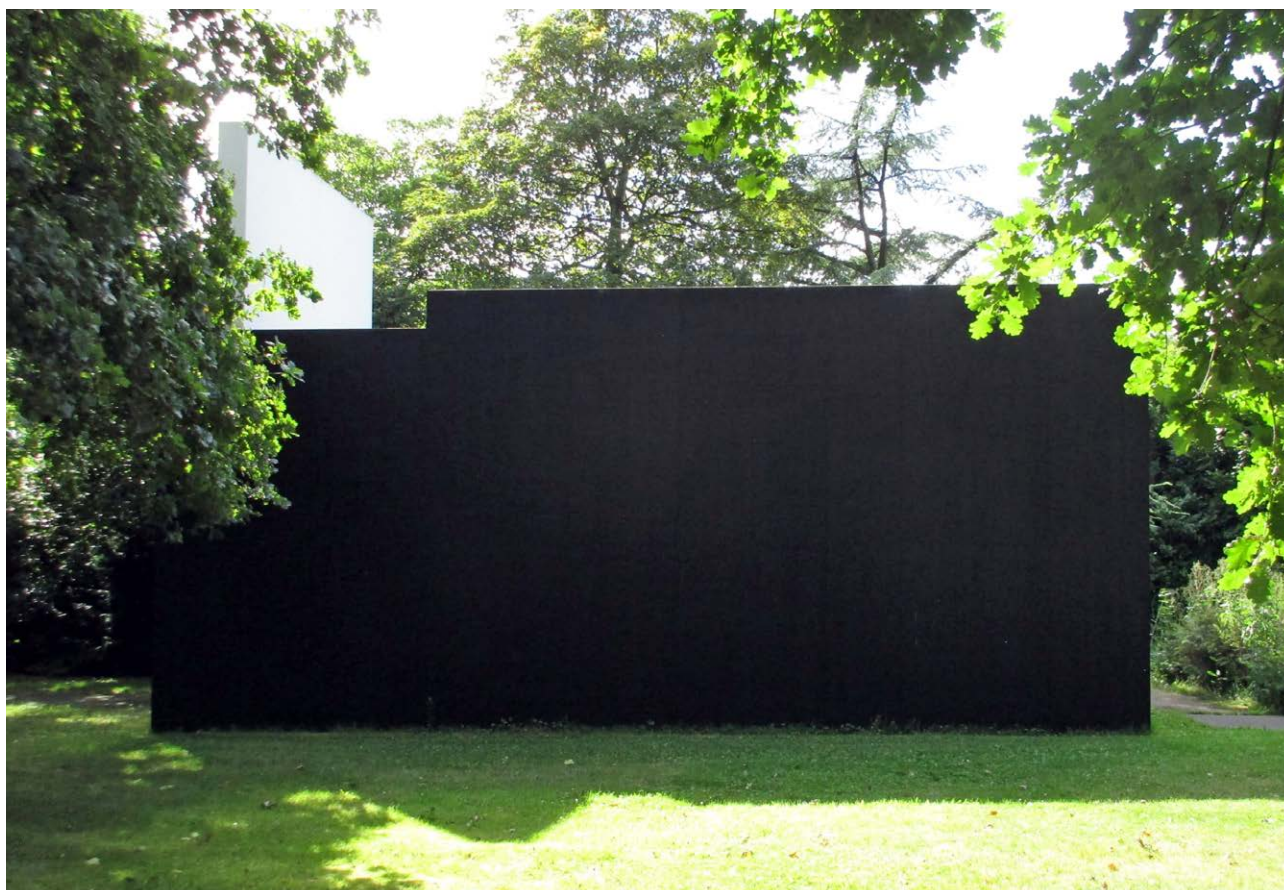

IMAGINAIR SCHIP

Thierry de Cordier tekende uiteindelijk een gebouw dat door zijn radicale herleiding als het ware een geestelijk vervoermiddel is. “de Cordier had al van bij het begin een zwarte doos voor ogen. Een container, en wel in de letterlijke betekenis van bevatten, plaats bieden aan. De zwarte doos moest plaats bieden aan het Niets en het vervoeren. Die idee trok hij door naar de aloude symboliek van de kerk als schip. Zo kun je het gebouw met enige verbeelding ervaren als de romp of het halfopen ruim van een vrachtboot,” motiveert Patrick Lefebure. De verhoudingen van de container of de Kapel zijn bepaald volgens de regel van de gulden snede. Het bouwvolume is 12,5 m lang, 5,5 m breed en 5,5 m hoog.

Omdat de Kapel tussen bomen en gras staat, krijgt ze te kampen met veel water en vocht, zeker aangezien er geen goten zijn. “We hebben het gebouw daarom waterdicht gemaakt door het te overtrekken. Thierry de Cordier haalde zijn inspiratie hiervoor bij de oude vissershuisjes in Zuid-Engeland. Die werden bekleed met ingepekt linnen om ze te beschermen tegen de aantasting door het zoute zeewater. Om een zwarte huid te krijgen, zocht een laboratorium naar een gepaste oplossing. De betonnen structuur is nu uiteindelijk bekleed met twee lagen roofing, bestreken met bitumen. Die obscure en vettige huid verwijst meteen ook naar zwart bestreken scheepsrompen. Daarmee vallen de vorm en inhoud opnieuw samen,” aldus Patrick Lefebure.

Fotos © FEBELCEM

WIT BAKEN

De kern van het zwarte volume is volgens de kunstenaar de losstaande, acht meter hoge muur, die gevangen zit tussen de vier zwarte buitenmuren. de Cordier omschrijft hem als de muur van het Niets. Hij wijst omhoog en staat voor de verbinding met het niet-wereldse, van de aardbodem met de lucht. Het is een opening naar antwoorden op de grote, allermoeilijkste vragen. De grote muur van het Niets staat op een sokkel vooraan in de Kapel. Deze lange smalle sokkel in blauwe steen is afkomstige uit het verbouwde klooster van de Zusters van het Convent van Bethlehem. Het kunstwerk is immers een aandenken aan de Zusters, de oorspronkelijke initiatiefnemers van de zorg die uiteindelijk leidde tot de oprichting van de vzw Emmaüs, beheerder van het psychiatrisch centrum in Duffel.

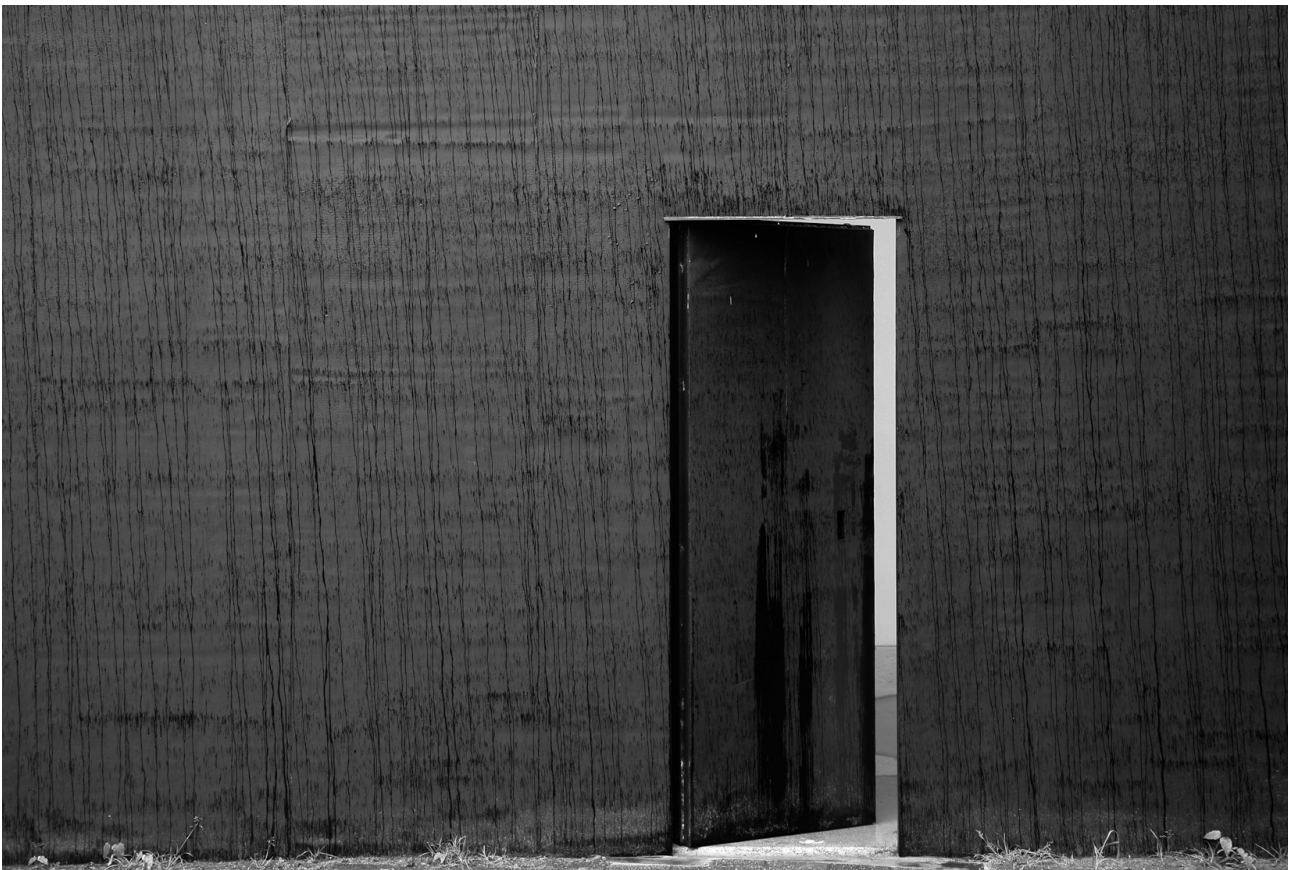
Het dak dat één blok vormt met de muren is ongeveer vier vijfde van het oppervlak dicht. Uit het resterende open deel steekt de witte muur boven de zwarte doos uit. Dat is het.

Door het open dak neemt het interieur de verscheidenheid van het weer, de seizoenen en het licht tot zich. "Het zonlicht schijnt binnen, je voelt de mist hangen, de koude, de warmte,... Maar door de hoge muren blijft het een volkomen binnen, buiten. Binnen en buiten contrasteren scherp," vertelt Patrick Lefebure.

De muur van het Niets moet altijd smetteloos wit blijven. Alleen door de reflectie tegen de witte wand kan het daglicht in de ruimte binnendringen. Daarom wordt de muur ieder jaar opnieuw geschilderd. Op de andere muren kan de natuur gewoon haar gang gaan.

Wie de Kapel wil ontdekken moet er omheen wandelen en op zoek gaan naar de zwarte deur die opgaat in de dito wanden. Eenmaal binnen vind de bezoeker een rustgevende leegte. Naast de deur is er een betonnen zitplaats gericht op de witte muur van het Niets. De koude betonnen bank houdt je bewust van de omgeving.

Het enige andere element in de ruimte is een verticale, zwarte balk. De rechthoekige paal is gehuld in een zwart doek en geldt als maatstaf. Als een zwarte streep in of dwars door het Niets. De verticaliteit staat symbool voor de rechtopstaande mens. Patrick Lefebure daarover: "De balk lijkt op het eerste gezicht statisch. Maar die schijn bedriegt. Want alleen al door de veranderende lichtinval ervaar je het zwarte element altijd anders."

Thierry de Cordier, geboren in Oudenaarde in 1954, woont en werkt in Oostende. Het is een veelzijdig kunstenaar: filosoof, schrijver, schilder... Zijn schilderijen vertonen regelmatig desolate landschappen, zeegezichten of bergen en zijn vrij geïnspireerd op de Chinese schilderkunst van de 17^e en 18^e eeuw. Zijn werk werd o.a. tentoongesteld aan de Biënnale van Venetië in 2013.

Status: gerealiseerd in 2007
Locatie: Psychiatrisch Centrum Sint-Norbertus, Stationsstraat 22c, Duffel
Opdrachtgever: vzw Emmaüs
Ontwerp: Thierry de Cordier, Archipl-architecten
Foto's: Reinhart Cosaert (tenzij anders vermeld)
Tekst: TIM Vanhove

Meer info:

<http://www.xavierhufkens.com/artists/thierry-de-cordier>
<http://archipl.be>